

► Themabrief: **Bevolking** DSO/Programmamanagement, Strategie en Onderzoek

PSO is het strategisch advies- en onderzoeksbureau van DSO; PSO onderzoekt, verzamelt en ontsluit informatie en adviseert over strategie, innovatie en de programmering van DSO-projecten.

Oktober 2020

Bevolkingsprognose Den Haag 2020

Inleiding

Inzicht in hoe de bevolking zich in de nabije en verdere toekomst ontwikkelt en van samenstelling verandert, maakt het mogelijk om tijdig op veranderingen in te spelen. Dit geldt niet alleen voor gemeentelijk beleid en dienstverlening in meest brede zin. Ook bedrijven, maatschappelijke organisaties en particuliere instellingen baseren hun investeringen en strategische keuzes (mede) op deze inzichten. Dat is de reden dat de gemeente jaarlijks een bevolkings- en huishoudensprognose maakt, gebaseerd op de laatste demografische inzichten en het actuele bouwprogramma. Tot 2030 geeft de prognose inzicht in de demografische effecten van de (door DSO) verwachte woningbouwproductie. Deze prognose tot 2030 geeft niet alleen inzicht in de bevolkingsontwikkeling op stedelijk niveau maar ook op het niveau van buurten, wijken en stadsdelen. Op stedelijk niveau geeft de bevolkingsprognose 2020 een doorkijk naar de bevolkingsontwikkeling tot 2040; deze is gebaseerd op een verwachte gemiddelde jaarlijkse woningbouwproductie tussen de 2.000 a 2.500 woningen.

In deze Kenniswijzer wordt eerst ingegaan op de meest recente nationale Kernprognose 2019 van het CBS. Vervolgens worden de belangrijkste uitkomsten van de Haagse bevolkingsprognose op stedelijk niveau tot 2030 en 2040 weergegeven, waarbij ook ingegaan wordt op externe prognoses die een uitspraak doen over de toekomstige bevolkingsontwikkeling in Den Haag. Daarna komen de doelgroepen van beleid aan de orde en tenslotte wordt ingezoomd op het woningbouwprogramma en de bevolkingsontwikkeling op buurt- en wijkniveau.

Bevolkingsprognose en COVID-19¹

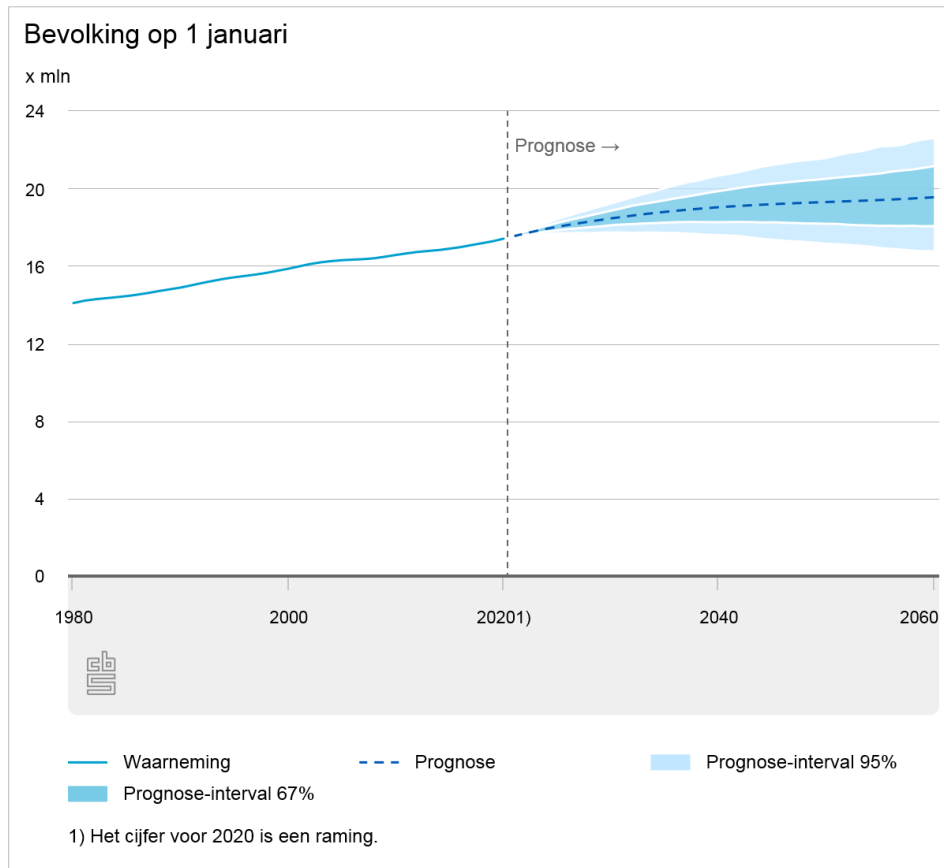
De Haagse bevolkingsprognose 2020 is gebaseerd op trends uit het verleden van voor de huidige COVID-19 crisis. Of COVID-19 consequenties heeft voor de bevolkingsgroei op de middellange (2030) en lange termijn is nu niet duidelijk. Tot en met september 2020 is de Haagse bevolking gegroeid met 2.500 personen, 41% minder dan het langjarig gemiddelde. Wel lijkt de groei van het aantal inwoners zich in de maand september, traditioneel de maand met de sterkste bevolkingsgroei (studenten uit binnen- en buitenland) te herstellen. Of dit een terugkeer is naar een normaal patroon van bevolkingsontwikkeling in de resterende maanden van 2020 is in hoge mate onzeker. Wat wel duidelijk is dat er naar verwachting een stevige economische crisis gaat volgen, maar welke gevolgen dat heeft voor de bevolkingsontwikkeling is nog ongewis; bij de vorige crisis bleef de Haagse bevolking sterk groeien. Die crisis had echter een heel andere oorzaak en achtergrond. Veel zal afhangen van de duur en de impact van de genomen maatregelen: blijft Den Haag een aantrekkelijke werk- en woonstad voor expats, arbeidsmigranten en studiestad voor de vele (internationale) studenten? Is er sprake van een trendbreuk? We gaan en blijven het volgen!

¹ Kenniswijzer Coronapandemie en ontwikkeling bevolking Den Haag, juni 2020. Gemeente Den Haag, DSO/PSO. Deze Kenniswijzer gaat in op de ontwikkeling van de Haagse sterfte- en migratiecijfers en de gevolgen voor de bevolkingsgroei van Den Haag.

Nederland: CBS-Kernprognose 2019

Of de bevolking in Den Haag op termijn kan blijven groeien, is vooral afhankelijk van de bevolkings- en huishoudensontwikkeling in Nederland als geheel. De laatste Kernprognose van het CBS (2019) laat zien dat de bevolking in Nederland groeit tot 18,4 miljoen inwoners in 2030 (+6,8%), 19 miljoen in 2040 (+10,1%) en uiteindelijk naar 19,6 miljoen in 2060 (+13,1%; figuur 1).

Figuur 1. Ontwikkeling Nederlandse bevolking; realisatie en toekomstige ontwikkeling

Bron: CBS Kernprognose 2019-2060

Het CBS publiceert ook onzekerheidsmarges rond de prognosecijfers; voor 2040 is een maximale groei mogelijk naar 19,9 miljoen inwoners (+15,7%), maar ook een minimale groei naar 18,3 miljoen inwoners (+5,7%; prognose interval 95% waarschijnlijkheid).

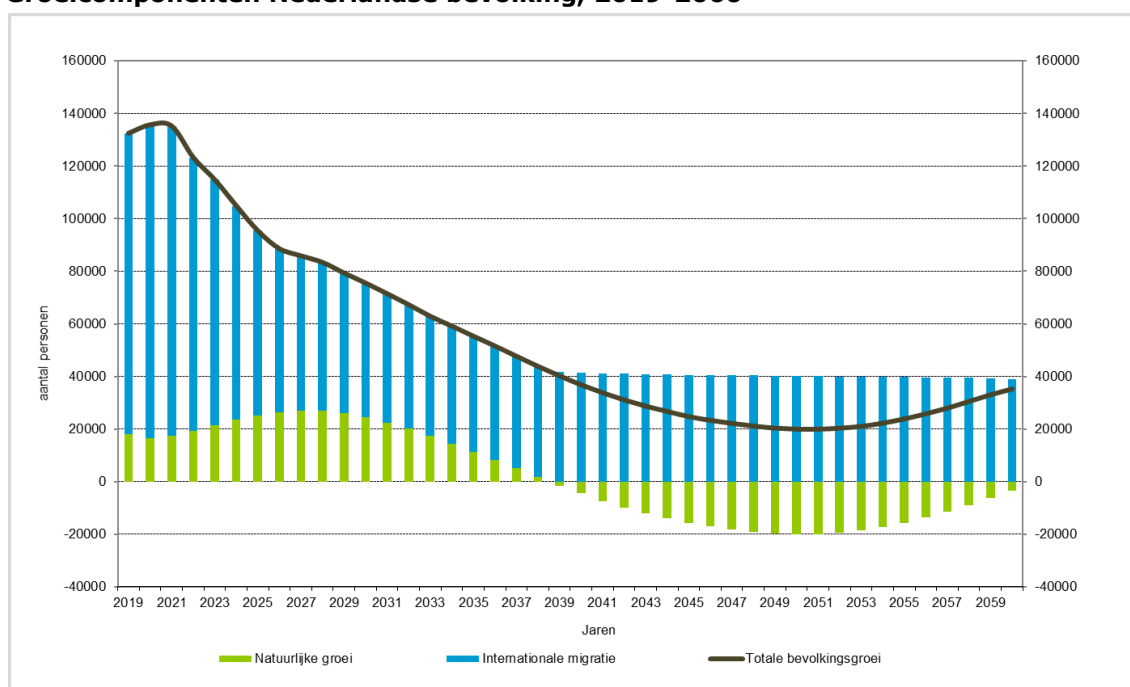
De belangrijkste groeicomponent voor de bevolkingsgroei in Nederland is de internationale migratie. Tot 2040 komt de groei van de bevolking in Nederland voor 79% tot stand door internationale migratie en voor 21% door natuurlijke groei, tot 2060 draagt nagenoeg alleen de internationale migratie (97%) bij aan de bevolkingsgroei. Vanaf 2039 is de natuurlijke groei van de bevolking negatief, wat wil zeggen dat vanaf dat moment er jaarlijks meer personen overlijden dan dat er kinderen worden geboren (figuur 2).

De Kernprognose 2019 komt flink hoger uit in 2060 dan de vorige landelijke CBS Kernprognose uit 2018, een verschil in toename van 931.000. Het CBS heeft de recente ontwikkelingen bij geboorte, sterfte en internationale migratie meegenomen en aangepaste veronderstellingen gebruikt bij deze nieuwe Kernprognose.

Bij de Kernprognose 2019 zijn met name de veronderstellingen voor de internationale migratie aangepast, dit naar aanleiding van de toegenomen immigratie van de laatste jaren. Dit leidt landelijk tot 66.000 extra immigranten per jaar ten opzichte van de Kernprognose uit 2018. De

toegenomen vraag naar arbeid speelt hierbij een belangrijke rol, maar ook het toegenomen aanbod aan internationaal georiënteerde studies. De toegenomen migratie is vooral afkomstig uit andere EU-landen. Het gaat hierbij om een mix van arbeidsmigratie, gezinsmigratie en studiemigratie. De toegenomen vraag naar arbeid speelt ook een belangrijke rol bij de migratie uit niet-westerse landen en Azië. Ook bij deze groep migranten komt studiemigratie als motief steeds vaker voor. Op de lange termijn (2030–2060) worden per jaar 132.000 immigranten uit de EU verwacht. De niet-asielimmigratie van buiten de EU ligt op de lange termijn rond de 122.000 immigranten per jaar. Op de korte termijn vormt asielmigratie (m.n. uit het Midden Oosten en Afrika) een belangrijke component op de totale buitenlandse migratie, maar op termijn is de veronderstelling dat de asielmigratie in Nederland daalt naar het langjarig gemiddelde van de jaren 1999-2016 (14.000 per jaar). Tot slot bestaat een ander deel van de immigranten uit Nederlanders die zijn geëmigreerd en die terugkeren uit het buitenland. Het gaat hierbij jaarlijks om ruim 34.000 immigranten.

Figuur 2. Groeicomponenten Nederlandse bevolking, 2019-2060

Bron: CBS Kernprognose 2019-2060, bewerking DSO/PSO

Op de korte termijn, tot 2028, verwacht het CBS dat er minder kinderen worden geboren. Op de langere termijn zal het aantal geboorten in Nederland toenemen als gevolg van de veronderstelde toegenomen immigratie van vrouwen, die voor een deel in Nederland kinderen zullen krijgen². Landelijk stijgt het aantal geboorten van 170.000 in 2019 naar 200.000 in 2032.

Het CBS verwacht dat in de toekomst de sterftekansen blijven dalen. De levensverwachting van mannen stijgt naar 86 jaar en van vrouwen naar 90 jaar in 2060. Voor mannen is dit vergeleken met de Kernprognose 2018 0,23 jaar hoger en voor vrouwen 0,04 jaar lager. Ondanks dat de sterftekansen dalen, zal in de toekomst door de vergrijzing het aantal overleden personen stijgen. Landelijk van 152.000 in 2019 naar 197.000 in 2040.

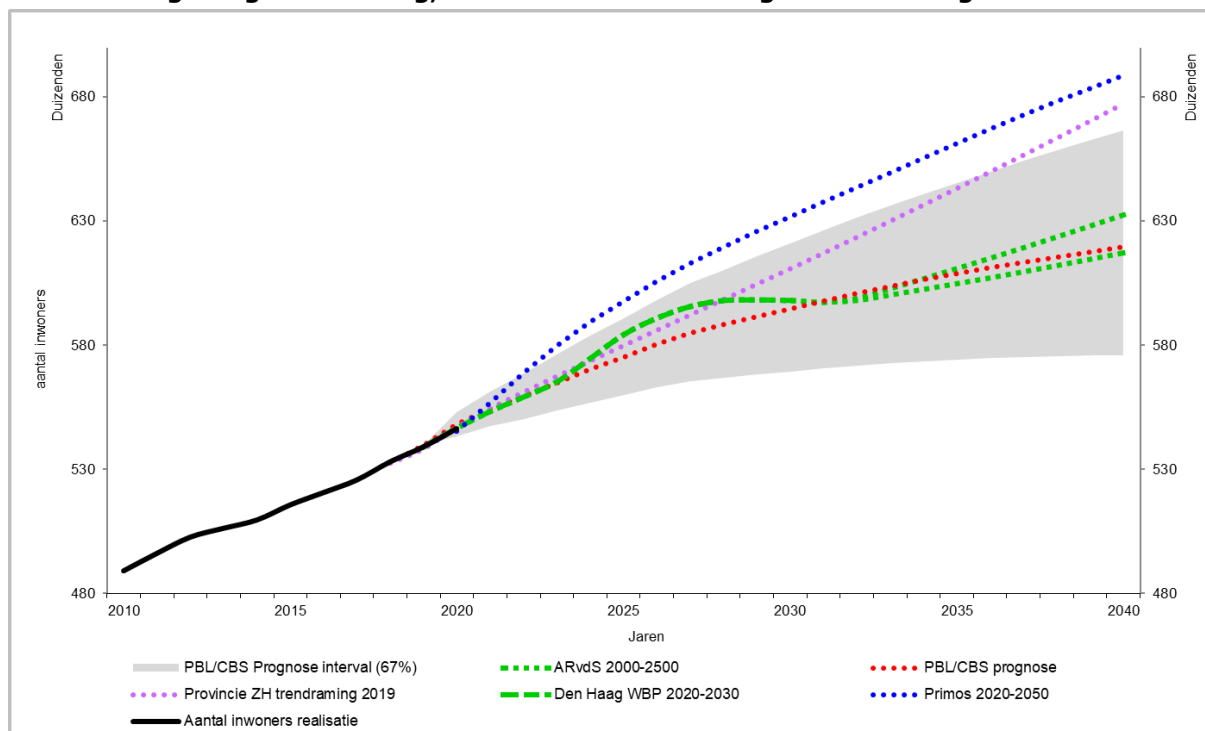
Den Haag: groei zet door

De Haagse bevolking blijft naar verwachting ook groeien (figuur 3). Op de korte termijn - tot 2030 - groeit de Haagse bevolking met 11% naar 598.000 inwoners. Op de langere termijn - tot 2040 -

² Statistische Trends (CBS) Kernprognose 2019–2060: 19 miljoen inwoners in 2039.

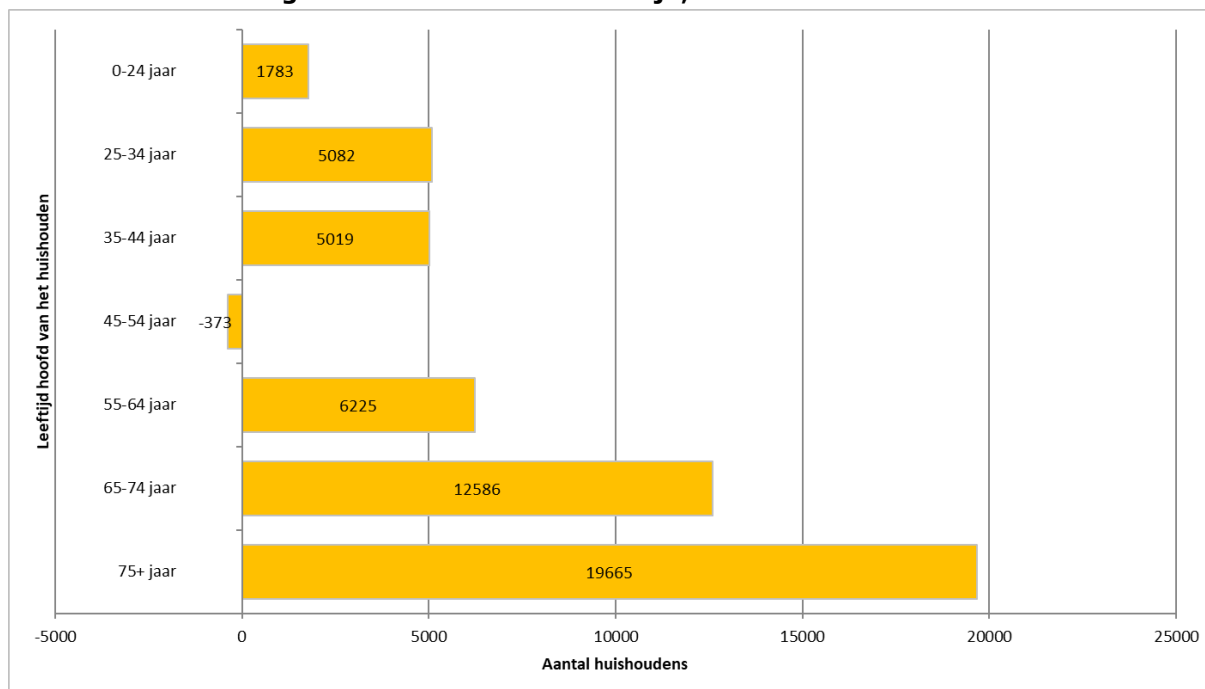
groeit de Haagse bevolking door naar 617.000 - 633.000 inwoners. De grens van 600.000 inwoners zal naar verwachting bereikt worden in de periode 2032-2034.

Figuur 3. Ontwikkeling Haagse bevolking; realisatie en toekomstige ontwikkeling

Bron: Realisatie cijfers Den Haag en bevolkingsprognose Den Haag 2020, PBL/CBS 2019, Primos 2020, Provincie Zuid-Holland 2019, bewerking DSO/PSO

Figuur 4. Toename aantal Haagse huishoudens naar leeftijd; 2019-2040

Bron: Bevolkingsprognose Den Haag ARvdS2500

Tegelijk met de groei van het aantal inwoners zal het aantal huishoudens in Den Haag op zowel de korte als lange termijn blijven stijgen. Tot 2030 groeit het aantal huishoudens van 268.000 in 2019

naar 298.000 in 2030, op de lange termijn zal het aantal huishoudens toenemen tot 310.000-317.000 huishoudens. De groei van het aantal huishoudens wordt voor het grootste deel veroorzaakt door de toename van het aantal éénpersoonshuishoudens. Hierbij zijn het vooral de oudere huishoudens die de sterkste groei laten zien (figuur 4).

De landelijke prognoses die een uitspraak doen over de bevolkingsontwikkeling van Den Haag zijn de PBL/CBS prognose (2019) en de PRIMOS-prognose (2020). Op provinciaal niveau geeft de trendraming van de Provincie Zuid-Holland (2019) ook een doorkijk in de bevolkingsontwikkeling van Den Haag (figuur 3). Tot 2040 laten alle externe prognoses een groei van de Haagse bevolking zien. De trendraming van de provincie Zuid-Holland laat voor Den Haag van 2019 tot 2040 een groei zien van 139.000 inwoners; de prognose van PBL/CBS van 80.000; de PRIMOS-prognose van 150.000 en bij de Haagse langetermijnvariant ARvdS groeit het inwonertal tussen 78.000 en 94.000. De prognose van PBL/CBS laat ook voor Den Haag de onzekerheidsmarges zien. Tot 2040 zou de Haagse bevolking, volgens PBL/CBS, maximaal kunnen groeien naar 664.000 en minimaal naar 569.000 inwoners. Duidelijk is dat zowel de trendraming van de Provincie als de PRIMOS-prognose in 2040 hoger uitkomt dan de maximale variant PBL/CBS. De Haagse bevolkingsprognose voor de korte termijn (2030) en lange termijn (2040) vallen binnen de genoemde onzekerheidsmarges. Of de Provincie en PRIMOS daarmee een onwaarschijnlijke uitkomst hebben, is maar zeer de vraag. Iedere prognose heeft zijn eigen invalshoek, uitgangspunten en veronderstellingen voor de toekomst. Elk model heeft zijn voor- en nadelen waarbij geen enkel model 'het beste' is.

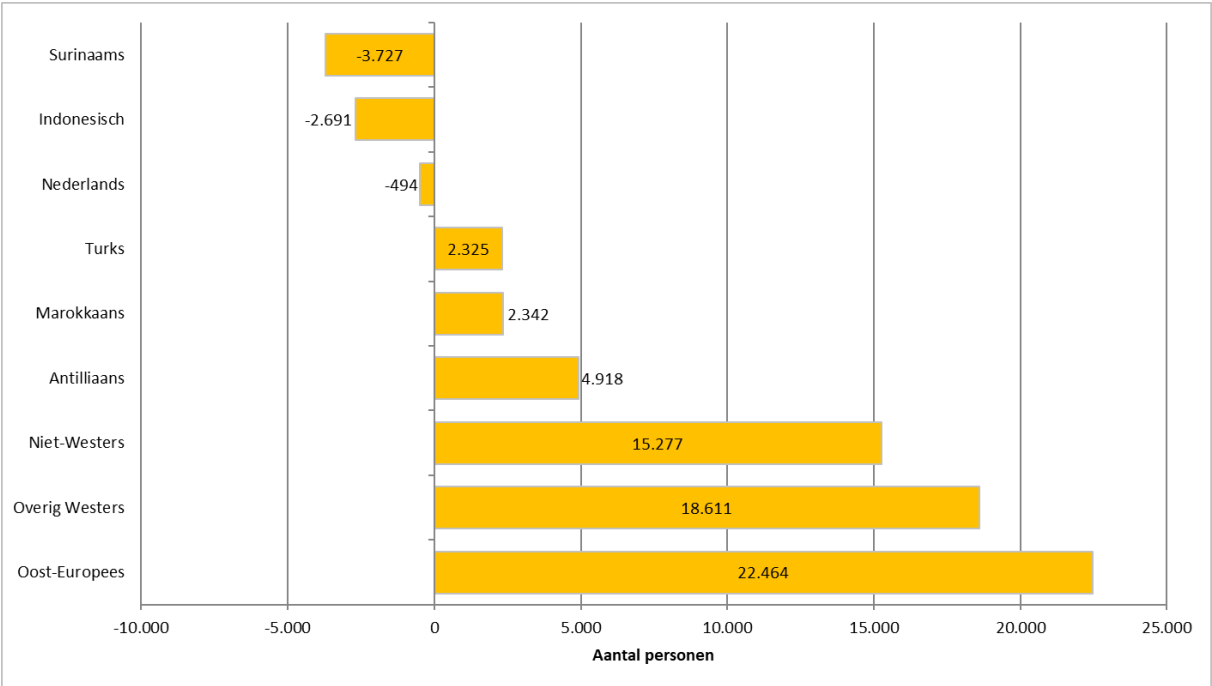
Doelgroepen van beleid

Het aantal baby's en peuters, kleuters en leerlingen in het basis- en vervolgonderwijs groeit op zowel de korte termijn (2030) als op de lange termijn (2040), maar minder sterk dan de gemiddelde groei van de Haagse bevolking. Het zijn namelijk vooral de oudere leeftijdsgroepen die sterker dan gemiddeld groeien. Uitzondering hierop zijn de jongeren van 20 tot 29 jaar die op de korte termijn nog bovengemiddeld toenemen. Daarentegen wordt op de korte termijn een daling verwacht van het aantal hoogbejaarden van 85 jaar en ouder, maar op de lange termijn zal ook deze leeftijdscategorie bovengemiddeld groeien.

In Den Haag daalt de groene druk, ofwel de verhouding tussen jongste leeftijdsgroep en de potentiële beroepsbevolking, van 25,1% in 2019 tot 24% in 2030 om daarna weer licht toe te nemen tot 24,7% in 2040. De grijze druk, die de verhouding weergeeft tussen ouderen en de potentiële beroepsbevolking, stijgt in Den Haag van 21,2% in 2019 naar 25,3% in 2030, om vervolgens verder toe te nemen naar 30,5% in 2040. Ter vergelijking: in Nederland is de grijze druk veel hoger (29,5%) en neemt toe tot 43,8% in 2040. De groene druk ligt landelijk iets lager (24,4%) en neemt toe naar 27,9% in 2040. Ook in de toekomst blijft Den Haag, in vergelijking met Nederland, een relatief jonge bevolkingsopbouw hebben.

Tot 2030 neemt het aantal Hagenaars met een Surinaamse, Indonesische en Nederlandse achtergrond af (figuur 5). De bevolkingsgroepen met een Marokkaanse, Antilliaanse en Turkse achtergrond groeien licht, terwijl alle overige groepen met een migratieachtergrond naar verwachting sterk toenemen.

Figuur 5. Absolute ontwikkeling bevolkingsgroepen naar migratieachtergrond Den Haag, 2030 t.o.v. 2019

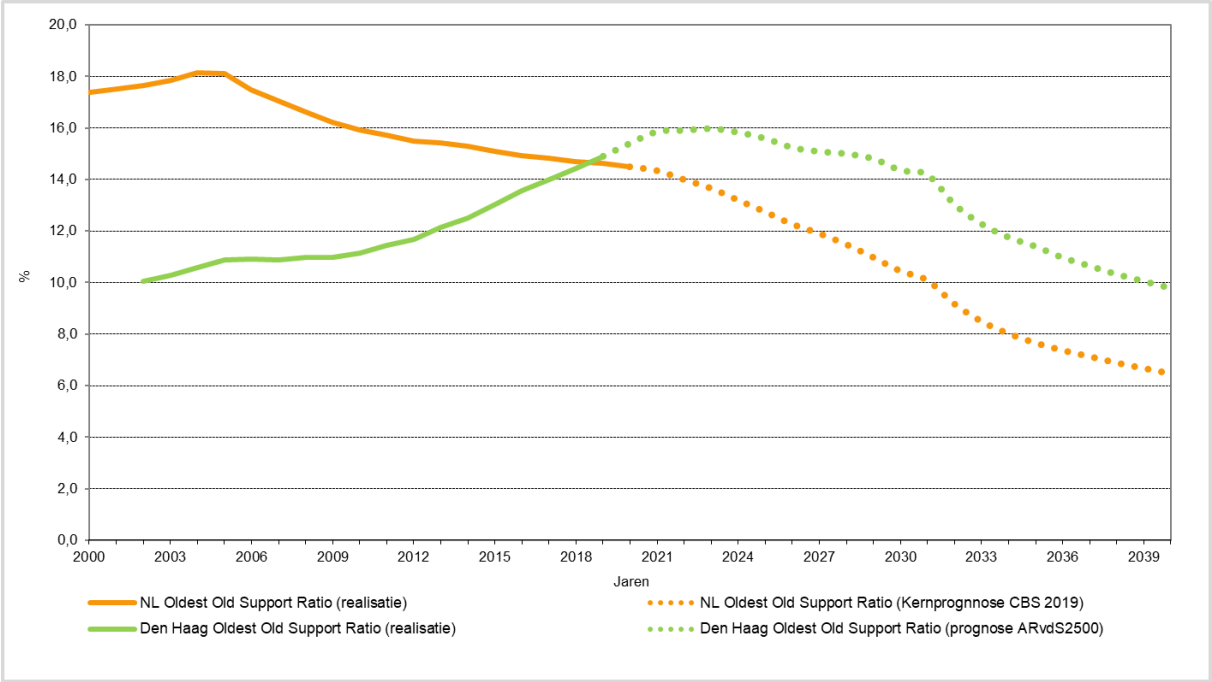

Bron: Bevolkingsprognose Den Haag 2020 WBP-variant

Dubbele vergrijzing

Gemiddeld wordt de bevolking steeds ouder. Het gevolg hiervan is dat het aantal hoogbejaarden, ofwel 85-plussers, sterk gaat toenemen. Landelijk is de verwachting dat deze groep meer dan verdubbelt van 377 duizend in 2019 tot 829 duizend in 2040.

Figuur 6. Oldest Old Support Ratio Den Haag en Nederland, 2000-2040

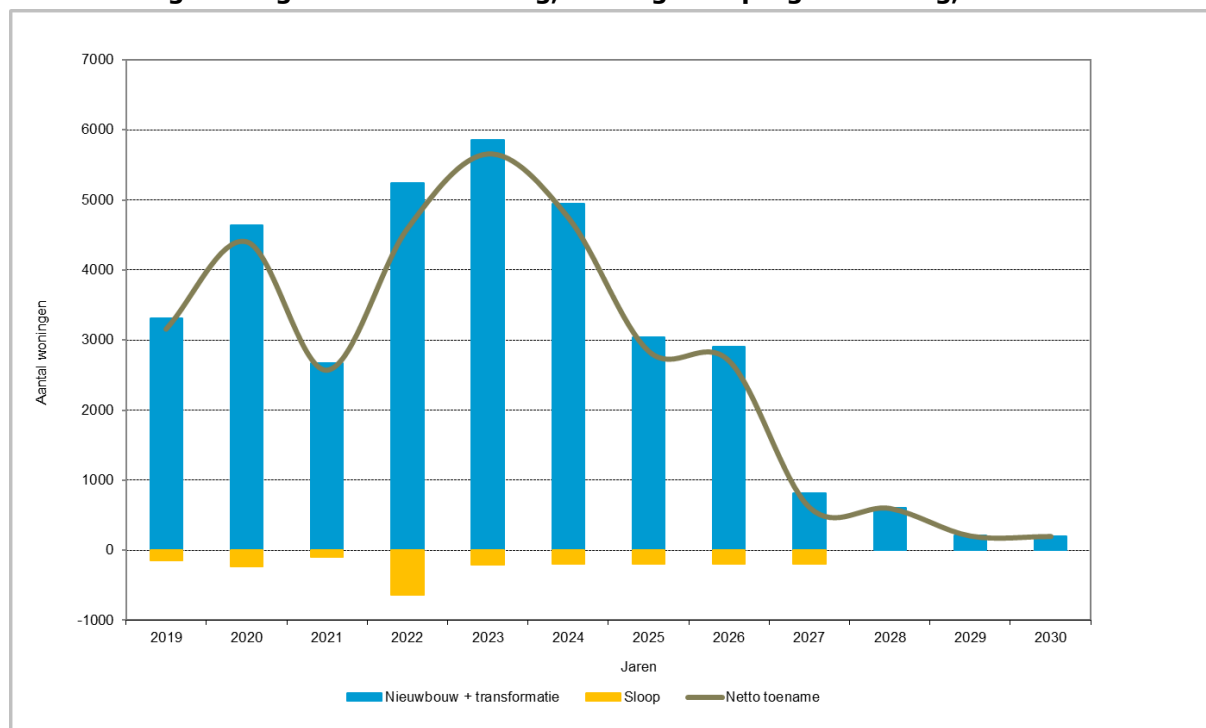
Bron: Realisatie cijfers Den Haag en Nederland (CBS), bevolkingsprognose Den Haag 2020, kernprognose CBS 2019, bewerking DSO/PSO

In Den Haag stijgt deze groep van 9.700 inwoners in 2019 naar 18.000 in 2040, bijna een verdubbeling. De kans dat een 85-plusser zorgbehoefte heeft, is relatief groot. Vaak staat een 85-plusser er alleen voor omdat de partner is overleden. De informele zorg voor deze groep komt veelal terecht op de kinderen van deze ouderen, mensen met een leeftijd tussen de 50 en 75 jaar. Maatschappelijk is het de vraag of er in de toekomst voldoende potentieel is om deze informele zorg te (blijven) geven. Een indicator hiervoor is de zogeheten 'Oldest Old Support Ratio', die de verhouding weergeeft van het aantal mensen die deze informele zorg kan leveren (50 tot 75-jarigen) en de 85-plussers (figuur 6). In 2019 bedraagt dit cijfer voor Nederland en Den Haag 15. Dat betekent dat er per 85-plusser een potentieel is van 15 mensen die informele zorg kunnen leveren. In Nederland daalt dit cijfer naar 7 in 2040. In Den Haag is het beeld anders; tot 2023 stijgt de ratio om daarna conform de landelijke ontwikkeling te dalen naar 10 in 2040. Vergeleken met Nederland heeft Den Haag vanaf 2019 tot aan 2040 een gunstiger verhouding van de Oldest Old Support Ratio, een gevolg van de relatief jonge bevolkingsopbouw.

Woningbouwprogramma

Op de korte termijn tot 2030 is de Haagse bevolkingsprognose (mede) gebaseerd op actieve plannen uit het lopende woningbouwprogramma, opgesteld in december 2019. Dit bouwprogramma brengt daarmee de demografische effecten van de feitelijk te verwachten woningbouwproductie in beeld. Tot 2030 worden er volgens dit woningbouwprogramma ruim 34.000 woningen door nieuwbouw en verbouw/transformaties aan de woningvoorraad toegevoegd, een gemiddelde van 3.100 woningen per jaar (figuur 7).

Figuur 7. Ontwikkeling woningvoorraad Den Haag, woningbouwprogrammering, 2019-2030

Bron: lopend bouwprogramma database DSO/PSO, december 2019

Tot 2025, wanneer alle projecten volgens planning zijn uitgevoerd, bedraagt de gemiddelde jaarlijkse productie bijna 4.200 woningen. Na 2026 zien we een 'gat' in de programmering. De ervaring leert dat er altijd plannen vertragen. Deels wordt dit 'gat' gevuld met projecten, die nu gepland zijn in de periode 2020-2025. Echter gezien de geformuleerde ambities en doelstellingen richting 2040, vraagt het bouwprogramma om aanvulling met nieuwe plannen.

Voor de lange termijn, de stip aan de horizon³, wordt uitgegaan van een langjarig gemiddelde woningbouwproductie van 2.000 tot 2.500 woningen per jaar, gebaseerd op eerder geformuleerde beleidsambities. Dit uitgangspunt is bedoeld om de langetermijneffecten van de woningbouw- en transformatieambities in beeld te brengen. Het geeft op stedelijk niveau een doorkijk op de langere termijn voor de ontwikkeling van de woningvoorraad en de bevolking in Den Haag en is daarmee qua tijdshorizon goed te vergelijken met de provinciale en landelijke bevolkingsprognoses.

Stadsdelen & buurten

De kracht van de kortetermijnprognose (WBP) tot 2030 is dat deze uitspraken doet op het schaalniveau van buurten, wijken en stadsdelen. Dit is mogelijk omdat het Woningbouwprogramma ook op buurtniveau bekend is. Op stadsdeelniveau is de ontwikkeling van de bevolking verschillend. Tot 2030 stijgt het aantal inwoners in alle stadsdelen met uitzondering van het stadsdeel Leidschenveen-Ypenburg, dat zich, na jaren van groei, nu kenmerkt door een nagenoeg stabiel blijvende bevolkingsomvang (tabel 1). Het stadsdeel Laak groeit tot 2030 met 40,5% naar verhouding het meest, gevolgd door het stadsdeel Loosduinen (17,1%), Haagse Hout (12,9%), Escamp (9,8%), Scheveningen (8,8%), Centrum (6,8%) en Segbroek (3,3%).

Tabel 1. Ontwikkeling bevolking naar stadsdelen, 2019-2030

	Realisatie 2019	2020	2021	2025	2030	Groei t.o.v. '19
Loosduinen	48.685	50.104	51.465	55.561	56.998	17,1%
Escamp	126.108	127.941	129.917	134.707	138.455	9,8%
Segbroek	62.092	62.592	62.508	63.362	64.146	3,3%
Scheveningen	57.076	58.299	59.808	61.592	62.081	8,8%
Centrum	105.443	106.346	106.947	110.132	112.643	6,8%
Laak	44.757	45.510	46.068	58.874	62.902	40,5%
Haagse Hout	46.161	47.204	48.359	51.262	52.122	12,9%
Leidschenveen-Ypenburg	48.718	48.631	48.294	48.814	48.719	0,0%
Den Haag	539.040	546.627	553.366	584.304	598.066	11,0%

Bron: Realisatie cijfers Den Haag en bevolkingsprognose Den Haag 2020 WBP-variant

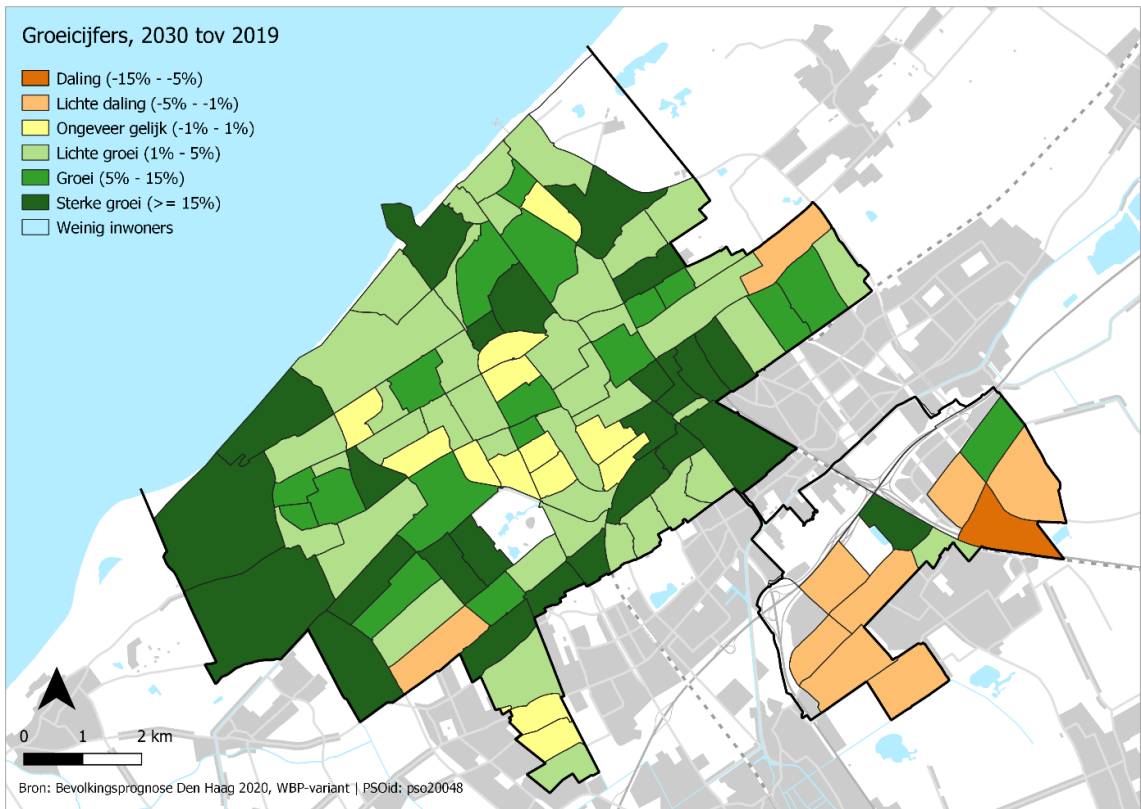
Uit het kaartbeeld van figuur 8 blijkt dat de verwachting is dat het aantal inwoners vooral zal dalen in de VINEX-buurten zoals Rietbuurt, Bosweide, De Bras, De Lanen, Waterbuurt, De Vissen, Singels en Morgenweide. Dit is voor een belangrijk deel het gevolg van het uit huis gaan van kinderen. Elders in Den Haag neemt het aantal inwoners af in de buurten Dreven en Gaarden en Marlot. In de buurten Lage Veld, Parkbuurt Oosteinde, Schildersbuurt-Oost, Schildersbuurt-Noord, Transvaalkwartier-Zuid, Transvaalkwartier-Midden, Oostbroek-Zuid, Rustenburg, Eykenduynen, Bloemenbuurt-West, Koningplein eo, Sweelinckplein eo en Westbroekpark blijft de bevolking tot 2030 min of meer gelijk. In alle andere Haagse buurten neemt het aantal inwoners toe, variërend van lichte groei tot sterke groei.

De Haagse bevolking was in 2019 met een gemiddelde leeftijd van 38,7 jaar jong vergeleken met de gemiddelde leeftijd van 42 jaar van alle inwoners in Nederland. De gemiddelde leeftijd stijgt in Den Haag naar 40,1 jaar in 2030 om vervolgens door te stijgen naar ca 41 jaar in 2040. Dit blijft relatief laag, vergeleken met de Nederlandse situatie: in Nederland is de bevolking in 2030 gemiddeld 43,4 jaar om in 2040 te stijgen naar gemiddeld 44,1 jaar. Bij de gemiddelde leeftijd per buurt valt op dat (in 2030) de bewoners van de wijken 'op het veen' relatief jong zijn, terwijl die in de wijken 'op het zand' ouder zijn (zie figuur 9).

³ De stip aan de horizon is neergezet op het jaar 2050. Dit betekent dat de langetermijnvariant uitgaat van een gemiddelde woningbouwproductie van of 2.000 of 2.500 woningen per jaar in de periode vanaf 2019 tot en met 2049.

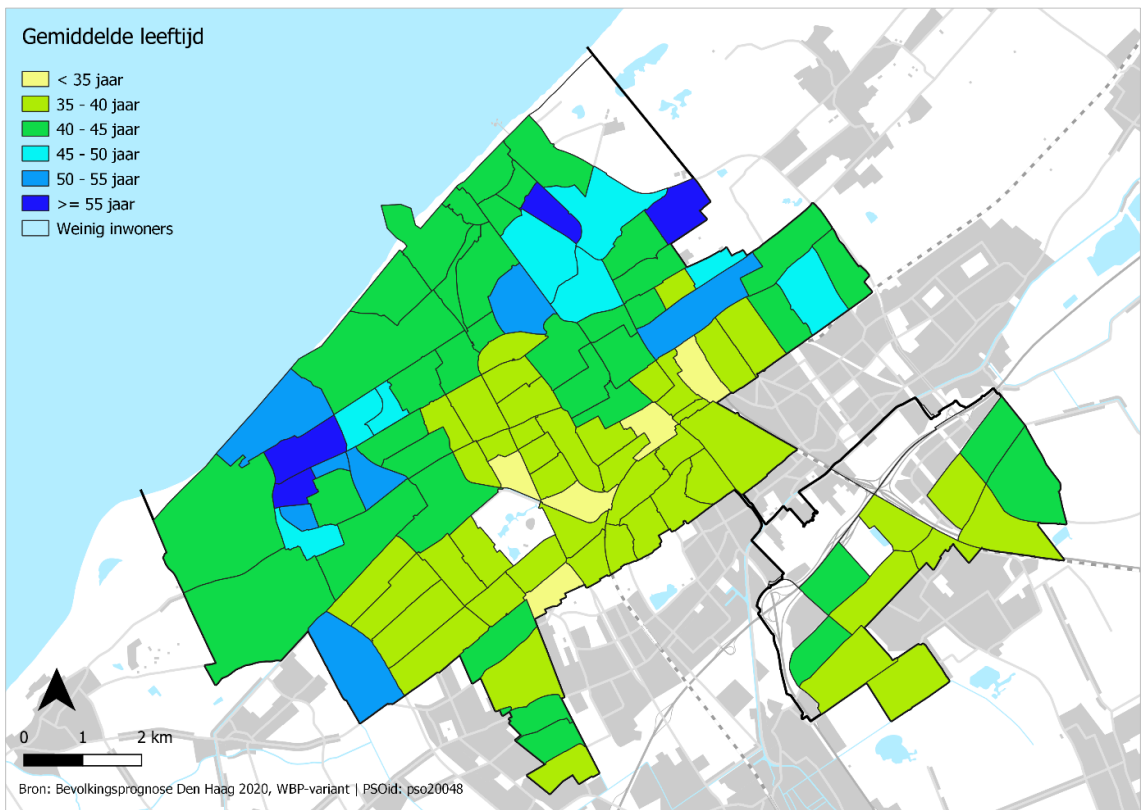

Figuur 8. Groeicijfers inwonertal Den Haag per buurt, 2019-2030

Bron: Bevolkingsprognose Den Haag 2020 WBP-variant

Figuur 9. Gemiddelde leeftijd in Den Haag per buurt, 2030

Bron: Bevolkingsprognose Den Haag 2020 WBP-variant

Meer informatie in Den Haag in Cijfers

Alle uitkomsten van de bevolkingsprognose 2020 zijn te vinden op Den Haag in Cijfers. Den Haag in Cijfers is te raadplegen via www.denhaag.buurtmonitor.nl.

De volgende presentaties zijn direct op te vragen via onderstaande links:

Kaart: Groeicijfers inwonertal 2019-2030, per wijk

Figuur: Ontwikkeling Haagse bevolking; realisatie en toekomstige ontwikkeling

Toelichting op de verschillende prognoses

Elke prognose heeft zijn eigen invalshoek of uitgangspunten waarvoor de prognose is opgesteld. Geen enkele prognose is dan ook de 'beste'. Daarnaast zijn prognoses bedoeld om beleid te toetsen en te beïnvloeden en dus is er per definitie geen 'harde' uitkomst. Hieronder worden de verschillende prognoses kort toegelicht

Gemeente Den Haag WPB- en ARvdS-varianten

Het doel van de bevolkingsprognose van de gemeente Den Haag is om op basis van actuele kennis een zo reëel mogelijke inschatting te maken van de toekomstige Haagse bevolking. Voor de veronderstellingen die bij een prognose gebruikt worden, geldt dat (lokale) trends uit het verleden worden doorgetrokken naar de toekomst. Het model dat voor de gemeentelijke prognose is gebruikt (GBPRO) is dan ook te typeren als een trendmodel waarbij de toekomst wordt berekend met een cohort-componenten model. De bevolking in de toekomst wordt bepaald door de componenten geboorte, sterfte en migratie te salderen met de omvang van de bevolking het jaar daarvoor. Door dit proces voor elk toekomstig jaar opnieuw te doorlopen kan de toekomstige bevolking steeds verder in de tijd berekend worden. De WBP-prognose van Den Haag is bedoeld om de demografische effecten van de feitelijk te verwachten woningbouwproductie in beeld te brengen op een beneden gemeentelijk schaalniveau. Deze productie per buurt is gebaseerd op actieve plannen uit het Woningbouwprogramma, opgesteld medio december 2019. Deze actieve plannen hebben een tijdshorizon tot 2030. De WBP-prognose geeft voor de korte termijn (tot 2030) de meest waarschijnlijke ontwikkeling weer van de woningvoorraad en de bevolking.

Voor de langetermijnprognose tot 2040 wordt uitgegaan van een jaarlijkse toevoeging aan de woningvoorraad van 2.000 tot 2.500 woningen. Het gaat hier dan om toevoegingen middels nieuwbouw en transformaties. De ARvdS-prognose is ook opgesteld met het GBPRO-model. Voor de periode tot 2030 is het uitgangspunt de feitelijk te verwachten woningbouwproductie (WBP-variant), voor de lange termijn na 2030 wordt gerekend met een gemiddelde van 2.000 tot 2.500 woningen voor de gehele periode tussen 2020 en 2049. Concreet leidt dit tot gemiddeld jaarlijks 1.563 netto toevoegingen bij de ARvdS2000 variant en 2.379 netto toevoegingen bij de ARvdS2500 variant.

Provincie Zuid-Holland-trendraming

De Zuid-Hollandse Trendraming (TR2019) is een scenarioberekening van een demografisch model, waarbij de binnenlandse migratietrend per gemeente de komende tien jaar wordt doorgetrokken. De TR wordt doorgerekend om een beeld te kunnen vormen van de toekomstige bevolkingsontwikkeling, huishoudensvorming en bijbehorende gewenste woningvoorraad wanneer de binnenlandse migratietrend zich in de toekomst zal doorzetten. De scenarioberekening wordt gebruikt om te zien hoe woningbouwplannen zich verhouden tot de binnenlandse migratietrend. De provincie maakt gebruik van een provinciale variant van de PRIMOS-prognose.

PRIMOS-prognose

De Primos (2020) is een landelijke prognose die wordt opgesteld in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het PRIMOS-model levert een prognose van bevolking en huishoudens per gemeente, naar geslacht en leeftijd, in een toekomstig jaar.

PBL/CBS-prognose

De regionale bevolkings- en huishoudensprognose die het PBL in samenwerking met het CBS (2019) periodiek uitbrengt, wordt gemaakt met behulp van het model Projecting population Events At Regional Level (kortweg PEARL). Deze regionale prognose vormt de regionale verbijzondering van de nationale bevolkings- en huishoudensprognose van het CBS. De meest recente nationale bevolkingsprognose is gepubliceerd in 2017, de laatste update hiervan is in de vorm van de Kernprognose 2019 verschenen.

COLOFON

Uitgave
Gemeente Den Haag
DSO / Programmamanagement, Strategie en Onderzoek
oktober 2020

Inlichtingen
DSO / Programmamanagement, Strategie en Onderzoek
Richard Vermeulen 070-3534039 / richard.vermeulen@denhaag.nl
Marlies Diepeveen 070 -3535386 / marlies.diepeveen@denhaag.nl

De Dienst Stedelijke Ontwikkeling aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid inzake het gebruik van en toepassing van de gepresenteerde gegevens. Afwijkingen in absolute aantallen en % kunnen veroorzaakt worden door afrondingen. Bij gebruik van cijfers is bronvermelding verplicht.